

Mesleğin Başında Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleki Algıları: Nitel Bir Çalışma

Perceptions of Nursing Students at the Beginning of the Profession: A Qualitative Study

Gamze BOZKUL¹, Atiye KARAKUL², Senem ANDI³, Duygu SÖNMEZ DÜZKAYA⁴,
Nadiye BARIş EREN⁵, Gülşah ÇAMCI⁶

¹Tarsus Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakóltesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Mersin
• gamze.bozkul@gmail.com • ORCID > 0000-0002-7509-9741

²Tarsus Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakóltesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Mersin
• atiyekarakul@gmail.com • ORCID > 0000-0001-6580-9976

³Tarsus Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakóltesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Mersin
• senemperktas@gmail.com • ORCID > 0000-0002-0973-3679

⁴Tarsus Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakóltesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Mersin
• duygusduzkaya@tarsus.edu.tr • ORCID > 0000-0002-1815-8821

⁵Tarsus Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakóltesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Mersin
• nbariseren@tarsus.edu.tr • ORCID > 0000-0002-1935-244X

⁶Tarsus Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakóltesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Mersin
• gulsahcamci@tarsus.edu.tr • ORCID > 0000-0002-1463-0674

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 26 Temmuz / July 2022

Kabul Tarihi / Accepted: 12 Ağustos / August 2022

Yıl / Year: 2022 | Cilt – Volume: 7 | Sayı – Issue: 2 | Sayfa / Pages: 587-602

Atıf/Cite as: Bozkul, G., Karakul, A., Andi, S., Düzkaaya Sönmez, D., Eren Barış, N. ve Çamcı, G. "Mesleğin Başında Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleki Algıları: Nitel Bir Çalışma" Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi 7(2), August 2022: 587-602.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Gamze BOZKUL

MESLEĞİN BAŞINDA HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ ALGILARI: NİTEL BİR ÇALIŞMA

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı; hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencilerinin meslek algılarının değerlendirilmesidir.

Yöntem: Meslek algılarının belirlenmesinde nitel; fenomenolojik yöntem kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini dahil edilme kriterlerine uyan 15 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Veriler, Colaizzi'nin yedi aşamalı yöntemi doğrultusunda MAXQDA nitel veri analiz programında analiz edilmiştir. Araştırmada bir üniversitenin etik kurulundan yazılı izin, kurum izni ve araştırmaya katılan öğrencilerden aydınlatılmış onam alınmıştır.

Bulgular: Görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda içsel ve dışsal faktörler olmak üzere iki tema, 10 kod ve 12 alt kod elde edilmiştir. Dışsal faktörler teması, pandemi süreci, toplumsal algı ve mesleğin geleceği kodlarından oluşmaktadır.

Sonuç: Çalışmanın sonucunda, genel olarak birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin mesleki algılarının olumlu yönde olduğu bulunmuştur. Ayrıca pandemi sürecinde hemşirelerin takdir görmesi, mesleğin öneminin artmasının hemşirelik öğrencilerinin meslek algısı olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Bu doğrultuda, hemşirelik öğrencilerinin olumlu mesleki algılarının sürdürülmesi ve mesleki gelişimi için sistemsal düzenlemelerin yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Meslek Algısı; Hemşirelik Öğrencileri; Nitel Araştırma; Hemşirelik.

PERCEPTIONS OF NURSING STUDENTS AT THE BEGINNING OF THE PROFESSION: A QUALITATIVE STUDY

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to evaluate the profession perceptions of first-year nursing students in the Department of Nursing.

Method: Qualitative in determining occupational perceptions; The phenomenological method was used. The sample of the study consisted of 15 nursing students who met the inclusion criteria. The data were analyzed in the MAXQDA

qualitative data analysis program in line with Colaizzi's seven-stage method. In the study, written permission from the ethics committee of a university, institutional permission and informed consent from the students participating in the research were obtained.

Results: In line with the data obtained from the interviews, two themes, 10 codes and 12 subcodes, as internal and external factors, were obtained. The theme of external factors consists of the codes of the pandemic process, social perception and the future of the profession.

Conclusion: As a result of the study, it was found that the professional perceptions of first-year nursing students in general were positive. In addition, it has been seen that the appreciation of nurses during the pandemic process and the increase in the importance of the profession have a positive effect on the perception of the profession of nursing students. Accordingly, it is recommended to maintain positive professional perceptions of nursing students and to make systemic arrangements for their professional development.

Keywords: *Profession Perception; Nursing Students; Qualitative Research; Nursing.*

GİRİŞ

Algı, bireyin bir durum ya da olayı algılama şeklidir. Algıyı etkileyen faktörler arasında kişinin edindiği deneyimler, yetiştiği kültür, kişisel özellikleri sayılabilir. (Bakan ve Kefe,2012). Kişinin sergilediği davranış algılama şekline göre oluşur (Derin ve ark., 2017). Hemşireliğin algılanması; kişinin çevresini, kendini, hemşirelik mesleği ile ilgili düşüncelerini ve ona yönelik hissettiklerini ortaya koyar.

Hemşirelik öğrencileri açısından hemşirelik mesleğini algılama; öğrencilerin çevresini, kendisini, meslek hakkındaki fikirlerini ve mesleğe yönelik duygularını ortaya koyar (Çınar Yücel ve ark., 2011). Deliktas ve arkadaşlarının (2019) Akdeniz Üniversitesi'nde hemşirelik öğrencilerinin hemşirelikte metaparadigmalara ilişkin algılarını araştırmak amacıyla yaptıkları çalışmada hemşirelik öğrencilerinin çoğu hemşireliği hümanizmle ilişkilendirmiştir. Öğrencilerin bir kısmı hemşirelik mesleğinin temel yapı taşının vicdan olduğunu belirtirken, bir kısmı da hemşireliğin insanların hayatlarına dokunmanın bir yolu olduğunu ve profesyonel bir uygulama olarak görüldüğünü belirtmişlerdir (Deliktas ve ark.,2019). Hemşirelik mesleğinin geleceği için hemşirelik öğrencilerinin ileride yapacakları meslekle ilgili donanımlı ve olumlu olmaları, mesleği sevmeleri önemlidir (Yılmaz ve ark., 2014). Hemşirelik öğrencilerinin mesleki algılarını geliştirmek için olumlu adımlar atmaları önem

taşımaktadır (Denat ve ark., 2016). Nitelikli ve profesyonel hemşirelerin yetişmesi için hemşirelik eğitimi sırasında mesleki algının olumlu yönde geliştirilmesi gerekmektedir (Dimitriadou ve ark., 2015).

Hemşirelik eğitimi sırasında olumlu meslek algısının geliştirilmesinde akademisyen hemşirelerin rolü büyüktür (Sibandze ve Scafide, 2018). Grinberg ve Sela (2022)'nin yaptıkları çalışmada, hemşirelerin algıladıkları hemşirelik imajı ile algılanan kaliteli bakım arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Mesleğinin olumlu olarak algılandığına inanan hemşireler, hasta bakımını gerçekleştirirken bireyi bakımın merkezine alarak, hasta gereksinimleri doğrultusunda uygulamalarını gerçekleştirir ve bu doğrultuda daha iyi hasta sonuçlarına ulaşır (Grinberg ve Sela,2022). Bundan dolayı hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik algılarının mesleğin başında belirlenmesi ve olumlu meslek algısının gelişmesinin sağlanması, bakım kalitesi, hasta sonuçları, memnuniyet ve mesleki doyum açısından önem arz etmektedir. Bu yönüyle ele alındığında bu konuda daha fazla çalışma yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bu çalışma mesleğe yeni başlayan hemşirelik öğrencilerinin meslek algılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma Sorusu:

1. Birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin meslek algıları nasıldır?

Bu çalışmada, hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleği algılarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Tipi

Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin hemşirelik meslek algılarının belirlenmesinde nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, katılımcıların deneyimlerine derinlemesine bir bakış açısı sağlamaktadır (Speziale ve ark., 2011). Bu şekilde elde edilen veriler, Colaizzi'nin yedi aşamalı veri analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu bilimsel yaklaşım, verilerin bilimsel standartlara uygun olarak gerçekliğini ve titiz bir şekilde değerlendirilmesini sağlamaktadır (Colaizzi, 1978).

Araştırmanın Evreni/Örnekleme

Bu araştırmanın evrenini bir üniversitenin hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma verileri Aralık 2021- Ocak 2022 tarihleri arasında yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Örneklem seçiminde amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Nitel çalışmalarda daha çok amaçlı örnekleme

yöntemleri kullanılmaktadır. Amaçlı örnekleme, sınırlı kaynakların en etkin kullanımını için bilgi bakımından zengin vakaların belirlenmesi ve seçilmesi için nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir tekniktir (Palinkas ve ark., 2015). Örneklem büyüklüğü nitel araştırma yaklaşımına, seçilen örneklemin çeşitliliğine ve katılımcının yeterli bilgi verme durumuna göre değişmektedir (Erdoğan, Nahcivan ve ark., 2015). Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde doyum noktasına ulaşılması temel alınmakta, örneklem büyüklüğünün doygunluğa ulaşmayı sınırlayacak kadar küçük olmaması önerilmektedir (Onwuegbuzie ve Leech, 2007). Doyum noktasına görüşmelerde yeni bir bilgi ortaya çıkmadığında ulaşılmaktadır (Morse, 2015). Bu nedenle çalışmanın örneklemini 15 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmaya dahil edilme kriterleri: (1) hemşirelik birinci sınıf öğrencisi olma; (2) İletişim problemi (görme, işitme, mental) olmama; (3) Türkçe konuşma ve gönüllü katılımcı olmasıdır.

Verilerin Toplanması

Görüşmede, hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerini tanımlamak için "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve meslek algısını belirlemek için "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" kullanılmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından geliştirilen bu form hemşirelik öğrencisinin cinsiyeti, mezun olunan okul, hemşirelik tercih sırası, hemşirelik mesleğini isteyerek tercih etme durumu, ailede sağlık çalışanı birisinin olması özelliklerinin yer aldığı yedi sorudan oluşmaktadır.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu: Araştırmada belirlenen amaca yanıt aramak, deneyimleri derinlemesine ortaya çıkarması ve görüşmeye rehberlik etmesi için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu araştırmacı tarafından ilgili literatür doğrultusunda hazırlanmıştır (Çınar Yücel ve ark., 2011; Denat ve ark., 2016; Derin ve ark., 2017; Bilgehan ve İnkaya, 2021). Yarı yapılandırılmış görüşme formunda açık uçlu 6 soru yer almaktadır. Görüşme formunun uygunluğu için 7 uzmandan uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşlerinin önerileri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmış ve sonra pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışmada evrenden bir hemşirelik öğrencisi seçilmiş (bu hemşirelik öğrencisi örnekleme dahil edilmemiştir), görüşme yapılmıştır. Soruların amacına uygunluğu ve anlaşılabilirliği değerlendirilmiştir.

Ses Kayıt Cihazı: Görüşmelerin kayıt edilmesinde Kingboss HS-27 marka ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Ses kayıt cihazının 8 GB'lık kapasitesi 24 saat kayıt edebilme özelliği bulunmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın yapılabilmesi için kurum izinleri alındıktan sonra, araştırmaya katılmayı kabul eden birinci sınıf hemşirelik öğrencilerine araştırmanın amacı anlatılmış ve onam alınmıştır. Daha sonra görüşmenin yaklaşık olarak ne kadar süreceği, ses kaydının neden yapılacağı açıklanmış ve ses kaydı için izin alınmıştır. Görüşmeden elde edilen verilerin gizli kalacağı ile ilgili bilgi verilmiştir. Görüşmede ilk olarak katılımcılara “Tanıtıcı Bilgi Formu” uygulanmış, daha sonra “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” doğrultusunda öğrenciler ile derinlemesine bireysel görüşmeler yapılmıştır. Görüşmenin kaliteli geçebilmesi için hemşirelik öğrencileri ile görüşme için uygun ve kimsenin bulunmadığı sessiz bir ortamda bireysel görüşme yapılmıştır. Veri doygunluğu sağlandığında görüşmeler sonlandırılmıştır. Bütün görüşmeler aynı araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşme yaklaşık 30-45 dakika sürmüştür. Aynı zamanda görüşme sırasındaki sözsüz geri bildirimler yazılı olarak not edilmiştir.

Etik

Araştırmanın yürütülmesi için, bir üniversitenin Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan (23.12.2021, Karar no:46) yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden onam alınmıştır. Görüşmelerde sadece ses kaydı alınmış, görüntü kaydı alınmamıştır. Katılımcıların isimleri gizli tutularak öğrencilere kodlar (K1, K2, K3...) verilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde Colaizzi'nin yedi aşamalı yöntemi kullanılmıştır. İlk adımda, yapılan sesli görüşmeler kaydedilmiştir. Daha sonra MAXQDA programında görüşmeler deşifre edilmiştir. Her yazılı transkript, her yazar tarafından birçok kez okunmuştur. İkinci adımda, öğrenci hemşirelerin meslek algısıyla ilgili önemli görülen ifadeler transkriptlerden belirlenmiştir. Üçüncü adımda ortaya çıkan önemli ifadeler formüle edilmiştir. Dördüncü adımda, hemşirelik öğrencilerinin meslek algılarını yansıtan formüle edilmiş anlamlar, dört ortak tema ve 18 alt temadan oluşan kümeler halinde gruplanmıştır. Beşinci adımda hemşirelik öğrencilerinin meslek algılarının temel yapısı tanımlanmıştır. Son aşamada katılımcılarla tekrar iletişime geçilerek bulgular doğrulanmıştır (Colaizzi, 1978). Kodlama ve temaların oluşturulmasında, kodların alt kodlar ile ilişkisi MAXQDA ile analiz edilmiştir.

Doğruluk

Araştırmanın sonuçlarının güvenilirliğini sağlamak için nitel araştırmada kullanılan kriterler güvenilirlik, doğrulanabilirlik ve aktarılabilirliktir (Speziale ve ark., 2011). Güvenilirliği sağlamak için araştırmacılar, transkriptleri bağımsız ola-

rak bir çok kez okumuş ve sınıflandırmıştır. Verilerin güvenilirliğini artırmak için verilerin orijinalliğine bağlı kalınmıştır. Ek olarak, transkriptler oluşturulduktan sonra, katılımcılar ile yüz yüze tekrar görüşülmüş ve eklemek ya da çıkarmak istediği ifade olup olmadığı sorulmuştur. Güvenilirliği sağlamak için, tüm transkriptler, nitel araştırma konusunda deneyimli ve çalışmanın konusunu bilen uzman tarafından gözden geçirilmiştir. Doğruluğu sağlamak için hemşirelik öğrencilerinin cevapları olduğu gibi aktarılmıştır.

BULGULAR

Hemşirelik Öğrencilerinin Özellikleri

Hemşirelik öğrencilerinin tanımlayıcı özellikleri (yaş, cinsiyet, mezun olunan okul hemşirelik mesleğini isteyerek tercih etme durumu, ailede sağlık çalışanı birisinin olması) Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Tanıtıcı Özellikleri

	Cinsiyet	Mezun olunan okul	Hemşirelik tercih sırası	Hemşirelik mesleğini isteyerek tercih etme durumu	Ailede sağlık çalışanı birisinin olması
K1	K	Anadolu lisesi	1	Evet	Hayır
K2	E	Anadolu lisesi	1	Evet	Evet
K3	E	Anadolu lisesi	5	Evet	Hayır
K4	K	Anadolu lisesi	22	Evet	Evet
K5	K	Fen Lisesi	1	Evet	Hayır
K6	K	Anadolu lisesi	1	Evet	Evet
K7	K	Anadolu lisesi	1	Evet	Evet
K8	K	Anadolu lisesi	1	Evet	Evet
K9	E	Anadolu lisesi	1	Evet	Hayır
K10	K	Anadolu lisesi	1	Evet	Evet
K11	E	Anadolu lisesi	1	Evet	Evet
K12	K	Fen Lisesi	3	Hayır	Evet
K13	E	Anadolu lisesi	2	Evet	Evet
K14	K	Anadolu lisesi	2	Evet	Evet
K15	E	Anadolu lisesi	1	Evet	Hayır

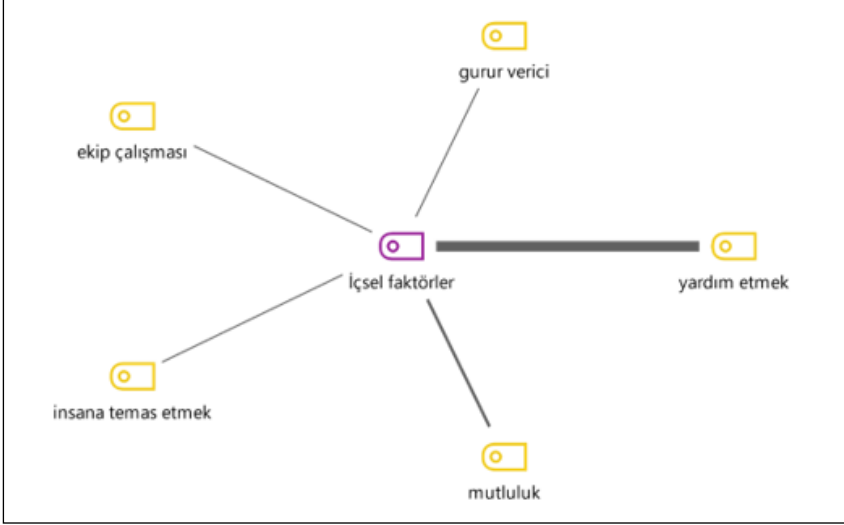
İçerik Analizi Bulguları

Algılama sürecinde etkili olan faktörler dışsal ve içsel olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır (Derin ve ark., 2017). Bu nedenle çalışma kapsamında yer alan hemşirelik öğrencilerinin görüşmelerinden; içsel ve dışsal faktörlere yönelik iki tema elde edilmiştir.

Tema 1: İçsel Faktörler

Bu temada, hemşirelik öğrencilerin hemşirelik mesleğinin algılanmasına yönelik içsel faktörler yer almaktadır. Bu tema, yardım etmek, mutluluk, ekip çalışması,

insanla temas etmek, gurur verici, kutsal görev, takdir görmek kodlarından oluşmaktadır (Şek.1).

Şekil 1. İçsel Faktörlere İlişkin Kod Alt Kod Bölüm Modeli

Hemşirelik öğrencilerinin yarısından fazlası hemşirelik mesleği denilince aklına yardım etmek ifadesi geldiğini belirtmiştir.

“Hemşirelik mesleği benim için insanlara yardım etmek, ihtiyacı olan kişilere o konuda yardımcı olmak, genel olarak yardımlaşmak, bir insana sevgi göstermek gibi şeyler geliyor aklıma. Birine yardım ettiğimde o duygu güzel hissettiriyor. İnsanlara bir faydam olduğunu hissetmek bana güzel hissettiriyor.” (K1)

Üç hemşirelik öğrencisi de hemşirelik mesleğinin hastaları iyileştirmesi nedeniyle “mutluluk” ifade ettiğini söylemiştir.

“Hastaların iyileşme durumu, onlara verdiğimiz mutluluk beni de mutlu ediyor. Hasta ile aramızdaki iletişim mutluluk veriyor. Onlarla iletişime geçmek, yeni kişilerle tanışmak.” (K5)

Beş hemşirelik öğrencisi hemşirelik mesleğini ekip çalışması olarak algıladığını ifade etmiştir.

“... Hemşireliğe ilgi duyma nedenim ekip çalışması ve biraz aksiyon... Ekip çalışması geliyor aklıma.” (K13)

Hemşirelik öğrencilerinden bir tanesi de hemşirelik mesleğini insana temas etmek olarak düşündüğünü belirtmiştir.

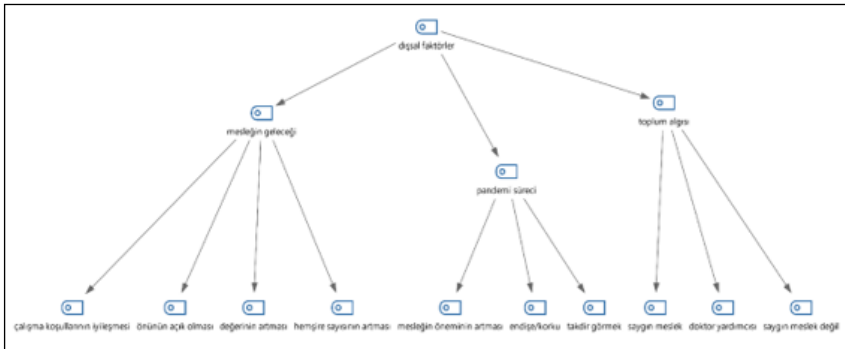
“İnsandan insana temas etmeyi, insanı iyi etmeyi seviyorum. Yani bu benim genel hayatımda var ve sağlık alanında hemşire olarak ilerlemek benim istediğim şeydi. Mesela kendim insanlarla oturup bir şeyler konuşmayı ya da kendi başıma bir hastalığı araştırmayı bir şeyler öğrenmeyi çok seviyorum (Onaylar şekilde kafasını sallıyor). Aynı şekilde doğada da mesela bir bitkinin hastalığı olur bir şey olur ben onu bir şekilde iyileştirmeyi çok severim.” (K14)

İki hemşirelik öğrencisi, hemşirelik mesleğini gurur verici bir meslek olarak tanımlamıştır.

“İnsanların hayatına dokunabileceğimi düşündüm, dokunmakta bana gurur verir en azından öyle düşündüm ondan...” (K10) Bir diğer öğrenci ise, “Sağlık, sağlıkçı olmak kutsal bir görev. Öyle düşünüyorum neden çünkü insanlara iyiliğimiz dokunduktan sonra alacağımız hayır duaları vs. bunlar çok önemli bir şey.” (K4)

Tema 2: Dışsal Faktörler

Bu temada, hemşirelik öğrencilerinin mesleğin algılanmasına yönelik dışsal faktörler yer almaktadır. Bu tema, pandemi süreci, toplumsal algı ve mesleğin geleceğin kodlarından oluşmaktadır (Şek. 2). Pandemi süreci kodu, takdir görmek/ mesleğin öneminin artması/ endişe/korku; toplumsal algı kodu, doktor yardımcısı/saygın meslek/saygın meslek değil; mesleğin geleceği kodu, değerinin artması/ hemşire sayısının artması/ önünün açık olması/çalışma koşullarının iyileşmesi alt kodlarından oluşmaktadır (Şek. 2).

Şekil 2. Dışsal Faktörlere İlişkin Hiyerarşik Kod Alt Kod Modeli

Hemşirelik öğrencilerin dördü pandemi döneminde hemşirelik mesleğinin takdir görmesinin meslek algısını etkilediğini ifade etmiştir.

“Hepimizin küçüklük kahramanları vardır demi hani böyle süper güçlere sahip olan insanlar işte onları sağlıkçılar olarak gördük. Bu benim ideallerime yaklaşmak için bir işaret.” (K8)

Hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğu pandemi döneminde mesleğin öneminin arttığını belirtmiştir.

“Pandemi bu artan hastalık falan hemşireliğe daha çok artan ihtiyaç olduğunu gördüm. Hemşireliği tercih etmek daha mantıklı...Hemşireliğe daha çok ilgi duydum.” (K11)

İki hemşirelik öğrencisi pandemi nedeniyle hemşirelik mesleğine yönelik endişe/korku yaşadığını belirtmiştir.

“Pandemi sürecinde dürüst olmak gerekirse insanın bir gözü korkuyor. Allah'ı var şimdi. Benim gözüm korktu yapabilir miyim diye (Kaşları kalkıyor).Ölümler yaralanmalar oldu, baya zor koşullarda çalıştılar. Benim gözüm bir korktu son anda değiştirsem mi gitsem mi gitmesem mi ama isteğim daha ağır bastığı için hemşirelikteyim.” (K1)

Hemşirelik öğrencilerinden birisi, yaşadığı toplumda hemşirelik mesleğinin doktorun yardımcısı olarak algılandığını belirtmesine rağmen hemşirelik mesleğine bakış açısının etkilenmediğini belirtmiştir.

“Daha çok doktorun yardımcısı gibi bakıyorlardı ama aslında öyle olmadığını eşit şartlarda çalıştığımızı biliyorum.” (K5)

Hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğu ailesinde ya da yakın çevresinde sağlık çalışanı olduğu için ailesinin mesleği saygın bir meslek gördüğünü ve mesleğe bakışını etkilediğini belirtmiştir.

“Ablam staj falan görüyordu. O işte tansiyon ölçmeyi falan öğrendiği zaman gelip bana da öğretiyordu ve benim üzerimde deniyordu, bu çok hoşuma gidiyordu, ben de buraya gelmeden önce tansiyon ölçmeyi öğrendim. Yeni şeyler öğrenmek sağlık alanında ilgi çekiciydi.” (K8)

Hemşirelik öğrencilerinden birisi, yaşadığı toplumda hemşirelik mesleğinin saygın bir meslek olarak görülmediğini ifade etmiştir.

“Ailem hemşirelik konusunda desteklediler beni. (Ellerini bağlıyor, gergin) Çok saygın bakılmıyor yaşadığım yörede, ayak işlerine falan diyorlardı tabi ama ben

öyle düşünmüyorum öyle bir meslek değil yani insanlara yardım ediyorsun sonuçta yani.. Gözlemlerime dayanarak öyle bir meslek değil. Seviyeyi biraz düşük görüyorlar.” (K15)

Hemşirelik öğrencilerinin yarısından fazlası hemşirelik mesleğinin gelecekte değerinin daha da artacağını belirtmiştir.

“Hemşireliğin geleceği şu an teknoloji falan ilerliyor makine falan hemşirelerin yerini alabilir mi bilmiyorum şu anda, insana bakabilir mi bir makine şu anda bilmiyorum ama hemşirelerin vereceği şeyi veremezler o bakımı o duyguyu veremezler ama inşallah o gitmez yani. O hemşirelik daha parlak olur daha değer görür.” (K15)

Hemşirelik öğrencilerinin ikisi, hemşire sayısının gelecekte daha da artacağını belirtmiştir. Aynı zamanda bu durumundan dolayı gelecek kaygısı yaşadığını belirtmiştir.

“Hemşirelerin geleceğini... Ben bir yerden sonra tıkanacağını düşünüyorum, gelişen teknoloji olsun mezun olan hemşire sayısı olsun bir yerden sonra tıkanacağını düşünüyorum umarım benim zamanımda tıkanmaz. Yani arada gelecek kaygısı oluyor insanda. Ama onun dışında sıkıntı yok.” (K12)

Üç hemşirelik öğrencisi, hemşirelik mesleğinin gelecekte önünün daha açık olduğunu ifade etmiştir. “Hem yurt içinde hem yurt dışında daha çok avantajı olacak. Kendini daha çok geliştirebilecek bir boyuta gelecek. Şu an belki imkanlar kısıtlı ama bu ilerde hem ailemize hem kişisel olsun daha çok imkan tanınacak ve bu meslek çok daha kendini geliştirecek. Hem bilgi açısından bazı şeyleri yapma açısından çok daha gelişecek bence.” (K14) Bir hemşirelik öğrencisi de, çalışma koşullarının iyileşeceğini belirtmiştir. “Daha da iyiye de gidebiliriz diye düşünüyorum. Daha gelişmiş hastanelerde daha iyi daha avantajlı şekillerde hemşireleri de zorlamayacak şekilde hastalara yardım edebiliriz. Daha az ve daha verimli çalışarak daha iyi yerlere gidebileceğimizi düşünüyorum.” (K3)

TARTIŞMA

Hemşirelik mesleğinin temel prensibi, hemşirelerin profesyonel kimlikleri ile hastanın nitelikli ve optimum düzeyde bakım almasını sağlamaktır. Hemşire adaylarının mesleğe karşı olumlu algı geliştirmeleri hemşirelik mesleğinin temel prensibinin gerçekleştirilmesinde anahtar rol oynamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada, hemşirelik bölümüne yeni başlayan öğrencilerin meslek algılarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Öğrencilerde olumlu meslek algısının oluşması mesleki yaşamlarında mesleki kimlik oluşumu, mesleki gelişim, profesyonellik becerisi, mesleki özgüvenin kazanılması, iş doyumunu ve motivasyonun artması ile nitelikli bakım hizmetinin sağlanmasına zemin hazırlar. Bu çalışmada, “yardım etmek”, “mutluluk”, “ekip çalışması”, “insana temas etmek”, “gurur verici” ve “kutsal görev” alt temaları olan meslek algısının hemşirelik eğitimine yeni başlayan öğrencilerde olumlu olduğu görülmektedir. Emeghebo (2012)’nin 5 öğrenci 18 hemşire algılanan hemşirelik imajını belirlemek için yaptığı çalışmada ana kategorilerden birini “hemşirelerin tutumu” olarak belirlemiştir (Emeghebo,2012). Bu çalışmada da benzer şekilde “ekip çalışması”, “merhamet”, “saygı duymak” gibi alt kodlar tanımlamıştır. Literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında bu çalışma sonuçlarına benzer şekilde hemşirelik öğrencilerinin meslek algılarının yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur (Jothishanugam ve ark.,2019; Yılmaz ve ark.,2016; Ünsal ve Güven,2020). Hemşirelik öğrencilerinde var olan olumlu meslek algısının artan mesleki bilgi ve beceri düzeyi, mesleki değer, ilke ve sorumlulukları içselleştirme, hemşirelik uygulamalarına kazanımlarını aktarma isteği ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerde olumsuz meslek algısının oluşması mesleğe başladıklarında mesleki yaşamlarını, iş doyumunu, motivasyonlarını, hastalara verilecek bakımın niteliğini ve kalitesini etkileyecektir. Bu çalışmada, “saygın meslek değil”, “endişe/korku” ve “doktor yardımcısı” alt temaları olan meslek algısının hemşirelik eğitimine yeni başlayan öğrencilerde olumsuz olduğu görülmektedir. Pandemi döneminde sağlık ekibi içerisinde hemşireler ön safhada ağır şartlarda çalışmışlardır. Bunun sonucunda ise çoğu hemşire mesleki tükenmişlik, yorgunluk, fiziksel ve psikolojik şiddet, yetersiz koruyucu ekipman ve sağlık personeli ve artan iş yükü gibi birçok zorluk ve riskle karşı karşıya kalmıştır (Hicdurmaz ve Uzar-Ozçetin,2020). Bunun yanında toplumda hemşire adayları olan hemşirelik öğrencilerinin pandemi döneminde meslek algılarında olumlu ya da olumsuz yönde değişiklikler olmuştur. Hemşirelik öğrencileri uzaktan eğitim, mezuniyet sonrası planlar, yüksek enfeksiyon riski, yetersiz enfeksiyon politikaları gibi pek çok nedenden pandemi sürecinde diğer öğrencilere göre daha fazla strese maruz kalmıştır (Akay ve Kadiroğlu, 2021). Aynı zamanda pandemi döneminde sağlık çalışanlarının ön safhada yer almaları kahraman olarak görülmesi ve mesleğe yönelik gurur, artan ilgi ve farkındalık, saygı, pozitif algının da oluşmasına zemin hazırlamıştır (Yılmaz ve Ordu,2022). Bu çalışmada pandemi sürecinin hemşirelik öğrencilerinin meslek algısı üzerinde takdir görmek, mesleğin öneminin artması ve endişe/korku şeklinde düşünceleri etkilediği görülmüştür. Benzer şekilde, Bahçecioğlu Turan ve arkadaşlarının (2021) COVID-19 pandemisi sürecinde hemşirelik öğrencilerinin, hemşirelik mesleğine yönelik olumlu ve üst düzey bir tutuma sahip oldukları bulunmuştur (Bahçecioğlu Turan ve ark.,2021). Hemşirelik öğrencilerinde pandemi sürecinde pozitif meslek algısının oluşmasında toplumun mesleğe değişen bakış açısı ve olumlu meslek imajı etkiliyken; endişe/korku duygusunun oluşmasında ise

bilgi eksikliği, etkin olmayan sağlık politikaları, artan iş yükü, motivasyon faktörlerinin yetersiz olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Bundan dolayı toplumda olağanüstü durumları etkin yönetecek sağlık politikalarının oluşturulması ve toplumun bilgi eksikliğinin giderilip farkındalığının artırılması için planlama ve çalışmaların yapılması oldukça önemlidir.

Toplumun hemşirelik mesleği hakkında sahip olduğu inançlar, fikirler ve izlenimleri içeren toplumun hemşirelik algısı mesleki değer ve gelişim için önem arz etmektedir (Roshangar ve ark.,2021). Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin yaşadıkları toplumun hemşirelik mesleğini doktor yardımcısı, saygın meslek ve saygın meslek değil kategorileri şeklinde algıladıkları bulunmuştur. Kaynar Şimşek ve arkadaşının (2019) toplumun hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmasında benzer şekilde doktorların isteminde yer alan tıbbi tedaviyi uygulayan, doktorların isteklerini yerine getiren, uzun çalışma saatleri olan ve düşük ücretli yardımcı bir meslek olarak algılandığı bulunmuştur (Kaynar Şimşek ve Ecevit Alpar,2019). Ayrıca Rubbi ve arkadaşlarının (2017) hemşirelik imajını değerlendirmek için yürüttükleri çalışmada örnekleme; çok önemli kişiler, genel toplum, üst okul öğrencileri ve hemşirelik öğrencileri şeklinde dört gruba ayırmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda genel toplumun ve hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik algısının çok önemli kişilere ve lise öğrencilerine göre daha iyi olduğu görülmüşken (Rubbi ve ark.,2017), Ten Hoeve ve arkadaşlarının (2014) yaptıkları çalışmada toplumun hemşirelik imajının tutarsız ve farklı olduğu bulunmuştur (Ten Hoeve ve ark.,2014). Toplumun hemşirelik algısının, hemşirelik öğrencilerinin mesleki algısının şekillenmesinde ve hemşirelik mesleğinin seçiminde etkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle toplumun hemşirelik algısını yükseltecek yaklaşımların belirlenmesi ve sistemsal düzenlemelerin yapılmasının önemlidir.

Bilimsel bilgiye dayalı sağlıklı veya hasta bireylere bakım sağlamayı amaçlayan hemşirelik mesleği gelişen ve değişen şartlar ile gelişimini sürdürmektedir (Montayre,2018). Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğinin gelecekte değerinin yükseleceğini, hemşire sayısının artacağını, önünün açık olacağını ve çalışma koşullarının iyileşeceğini düşündükleri bulunmuştur. Şen ve arkadaşlarının (2021) yaptıkları çalışmada hemşirelik öğrencilerinin kariyer geleceğine ilişkin algılarının düşük olduğu saptanmıştır (Şen ve ark., 2021). Yılmaz ve arkadaşlarının (2014) yaptıkları çalışmada da mesleğin statüsünün gelecekte daha iyi olacağını düşünen hemşirelerin oranı daha yüksek bulunmuştur (Yılmaz ve ark., 2014). Lindberg ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında ise öğrencilerin mesleğe ilişkin algılarının olumlu olduğu ve gelecekteki rollerini ilgi çekici olarak gördükleri belirlenmiştir (Lindberg ve ark., 2020). Öğrencilerin olumlu düşüncelerinin onlar için motivasyon kaynağı olduğu ve gelecekte profesyonel rollerini güçlendireceği düşünülmektedir. Buradan yola çıkılarak hemşirelik öğrencilerinin mesleki gelişimleri desteklenerek, motivasyonlarının artırılması teşvik edilebilir.

Sınırlılıklar

Bu çalışmada bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, çalışmada yer alan öğrenciler hibrit sistemle eğitim görmektedir. Ayrıca birinci sınıfın ilk döneminde oldukları için laboratuvar ya da uygulamalı derslere yönelik eğitim almadıkları için bu durumların öğrencilerin meslek algısını etkileyebileceği düşünülmektedir. Üçüncüsü ise çalışma tek merkezde yürütülmüştür bu nedenle genelleme yapılamaz.

SONUÇ

Bu çalışmanın sonucunda, mesleğin başında olan hemşirelik öğrencilerinin meslek algılarının olumlu yönde olduğu bulunmuştur. Pandemi sürecinin hemşirelik öğrencilerinin meslek algısı üzerinde takdir görmek, mesleğin öneminin artması ve endişe/korku şeklinde düşünceleri ile etkilediği görülmüştür. Hemşirelik öğrencilerinin yaşadıkları toplumun bir kısmı hemşirelik mesleğini doktorların yardımcısı, saygın meslek olmadığını belirtirken bir kısmı da saygın meslek şeklinde algıladıkları bulunmuştur. Mesleğin başındaki hemşirelik öğrencilerinin mesleki algılarının belirlenmesi ve olumlu meslek algısının geliştirilmesi; eğitimcilere, yöneticilere, uzmanlara, meslektaşlara ve aday öğrencilere yararlı olacaktır. Bu çalışmaların farklı okullarda ve sınıf düzeylerindeki hemşirelik öğrencileriyle yapılması, öğrencilerin meslek algıları ile ilgili daha kapsamlı bilgilere ulaşılmasını sağlayacaktır. Ayrıca ilerleyen zamanda çalışmanın tekrarlanması, hemşirelik öğrencilerinin mesleki algılarının değişip değişmediği hakkında bilgi sağlayacaktır.

Çıkar Çatışması:

Yoktur.

Finansal Destek:

Yoktur.

Yazar Katkısı:

Çalışma Konsepti/Tasarımı: G.B (%25), A.K (%25), S.A (%10), D.S.D (%20), N.B.E (%10), G.Ç (%10)

Veri Toplama: G.B (%25), A.K (%25), S.A, (%20) D.S.D (%10), N.B.E (%10), G.Ç. (%10)

Veri Analizi ve Yorumlama: G.B (%20), A.K (%30), S.A, (%20), D.S.D (%10), N.B.E (%10), G.Ç (%10)

Yazı Taslağı: G.B (%25), A.K (%25), S.A, (%15), D.S.D (%10), N.B.E (%15) G.Ç (%10)

Makalenin Son Halinin Onaylanması: G.B (%20), A.K (%20), S.A (%10), D.S.D (%20), N.B.E (%10), G.Ç (%20),

Denetleme/Danışmanlık: G.B (%15), A.K (%15), S.A(%15), D.S.D (%15), N.B.E (%20), G.Ç (%20).

KAYNAKLAR

- Akay G, Kadiroglu T. (2021). Covid-19 Perception of Senior Nursing Students and their Behaviours Regarding Coping with Stress. *Int Arch Nurs Health Care*. 7:161. doi.org/10.23937/2469-5823/1510161.
- Bahçecioğlu Turan, G., Özer, Z., & Çiftçi, B. (2021). Analysis of anxiety levels and attitudes of nursing students toward the nursing profession during the COVID-19 pandemic. *Perspectives in psychiatric care*, 57(4), 1913–1921. https://doi.org/10.1111/ppc.12766.
- Bakan, İ., & Kefe, İ. (2012). Kurumsal Açından Algı ve Algı Yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 9–34
- Bilgehan, T., & İnkaya, B. (2021). Mezuniyete ramak kala hemşirelik öğrencilerinin mesleki algıları: Nitel bir çalışma. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 8(2), 90–96.
- Çınar Yücel, Ş., Güler, E., Eşer, İ., & Khorshid, L. (2011). İki farklı eğitim sistemi ile öğrenim gören hemşirelik son sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleğini algılama durumlarının karşılaştırılması. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 27(3), 1–8.
- Deliktas, A., Korukcu, O., Aydın, R., & Kabukcuoglu, K. (2019). Nursing Students' Perceptions of Nursing Metaparadigms: A Phenomenological Study. *The journal of nursing research : JNR*, 27(5), e45. https://doi.org/10.1097/jnr.0000000000000311.
- Denat, Y., Gürol Arslan, G., & Şahbaz, M. (2016). Change in students' perception of profession during nursing education in Turkey: a longitudinal study *Journal of Human Sciences*, 13 (1), 900–908.
- Derin, N., Şimşek İlkim, N., & Yayan, H. (2017). Hemşirelerde mesleki bağlılığın mesleki prestijle açıklanması. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4, 24–37.
- Dimitriadou, M., Papastavrou, E., Efstathiou, G., & Theodorou, M. (2015). Baccalaureate nursing students' perceptions of learning and supervision in the clinical environment. *Nursing & health sciences*, 17 (2), 236–42. https://doi.org/10.1016/j.ijnss.2017.03.001
- Emeghebo L. (2012). The image of nursing as perceived by nurses. *Nurse education today*, 32(6), e49–e53. https://doi.org/10.1016/j.nedt.2011.10.015
- Erdoğan, S., Nahcivan, N., Esin, N. (2015). Hemşirelikte Araştırma. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Grinberg, K., & Sela, Y. (2022). Perception of the image of the nursing profession and its relationship with quality of care. *BMC nursing*, 21(1), 57. https://doi.org/10.1186/s12912-022-00830-4
- Hıcdurmaz, D., Uzar-Ozçetin, Y. (2020). Protection of COVID-19 Frontline Nurses' Mental Health and Prevention of Psychological Trauma. *Journal of Hacettepe University Faculty of Nursing*, 1-7.
- Jothishanugam A., Mohammed A., Hamid H.I.A.A., Ali M.A.A. (2019). Perception Of Nursing Students About Nursing Profession. *Innovare Journal of Health Sciences*. 7(2); 1-4.
- Kaynar Şimşek, A. & Ecevit Alpar, Ş. (2019). Toplumun Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Algısı: Sistematik Derleme. *Sakarya Üniversitesi Holistik Sağlık Dergisi*, 2 (1) , 32-46 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/pub/sauhsd/issue/45374/516746.
- Lindberg, M., Carlsson, M., Engström, M., Kristofferzon, M.-L., & Skytt, B. (2020). Nursing student's expectations for their future profession and motivating factors - A longitudinal descriptive study from Sweden. *Nurse Educ Today*, 84, 1-6. doi:10.1016/j.nedt.2019.104218.
- Montayre, J. (2018). Editorial. Nursing the future: Braving possibilities, challenges and dilemmas. *Nursing Praxis in New Zealand*, 34(1), 5-6.
- Morse, J. M. (2015). Data were saturated. *Qualitative Health Research* 2015, 25(5) 587–588.
- Onwuegbuzie, A. J., & Leech, N. L. (2007). A call for qualitative power analyses. *Quality & Quantity*, 41(1), 105-121
- Palinkas LA, Horwitz SM, Green CA, Wisdom JP, Duan N, Hoagwood K. Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*. 2015;42(5):533-44.

- Roshangar, F., Soheil, A., Moghbeli, G., Wiseman, T., Feizollahzadeh, H., & Gilani, N. (2021). Iranian nurses' perception of the public image of nursing and its association with their quality of working life. *Nursing open*, 8(6), 3441-3451. <https://doi.org/10.1002/nop2.892>.
- Rubbi, I., Cremonini, V., Artioli, G., Lenzini, A., Talenti, I., Caponnetto, V., La Cerra, C., Petrucci, C., & Lancia, L. (2017). The public perception of nurses. An Italian cross-sectional study. *Acta bio-medica : Atenei Parmensis*, 88(55), 31-38. <https://doi.org/10.23750/abm.v88i5-S.6884>.
- Sibandze, B. T., & Scafide, K.N. (2018). Among nurses, how does education level impact professional values? A systematic review. *International nursing review*, 65(1), 65-77
- Şen, S., Özdilek, S., & Öz, E. N. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinde Kariyer Geleceği ile Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Algısı Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi*, 8(1), :21-30.
- Ten Hoeve Y., Jansen G. & Roodbol P. (2014). The nursing profession: public image, self-concept and professional identity. A discussion paper. *Journal of Advanced Nursing*. 70(2), 295-309.doi: 10.1111/jan.12177.
- Ünsal, A. & Güven, Ş. D. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleği Algılarının İncelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, Milli Mücadele'nin 100. Yılı Özel Sayısı*, 52-61. DOI: 10.21733/ibad.756180.
- Yılmaz, F., Tiryaki Şen, H., & Demirkaya, F. (2014). Hemşire ve Ebelerin Mesleklerini Algılama Biçimleri ve Gelecekte Beklentileri. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 1(3), 130-139. <https://doi.org/10.5222/SHYD.2014.130>
- Yılmaz, S., & Ordu, Y. (2022). The perceptions of nursing students regarding coronavirus and occupation according to gender: A qualitative study. *Nursing forum*, 10.1111/nuf.12693. Advance online publication. <https://doi.org/10.1111/nuf.12693>.
- Yılmaz, A. A., İlce, A., Can Cicek, S., Yuzden, G. E., & Yigit, U. (2016). The effect of a career activity on the students' perception of the nursing profession and their career plan: A single-group experimental study. *Nurse education today*, 39, 176-180. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2016.02.001>

